

Крім володіння майном на праві власності, господарське товариство може набувати майно (рухоме та нерухоме) на умовах оренди, позики, за договорами управління майном тощо. До того ж, товариство, у відповідності до вимог глави 30 ЦК України, може набути речові права на чуже майно, зокрема, право сервітуту, право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис), право за будови земельної ділянки (суперфіцій).

Література:

1. Право інтелектуальної власності: підручник // [О.І. Харитонova, Є.О. Харитонов, Т.С. Ківалова, В.С. Дмитришин, О.О. Кулініч, Л.Д. Романадзе та ін.] за заг. ред. О. І. Харитонovої. – К. : Юрінком Інтер, 2015. – 544 с.
2. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.10.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12>

Фасій Богдан Володимирович

*аспірант кафедри цивільного права, член Ради молодих вчених
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДО ПИТАННЯ ПРО СУБСИДІАРНЕ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАВО ВЛАСНОСТІ ДО СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН

У приватноправовій сфері субсидіарне застосування норм законодавства є як оперативним засобом подолання прогалин в законодавстві, так і засобом розвантаження законодавства. Відповідно до ч. 1 ст. 9 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) його положення застосовуються до регулювання сімейних відносин, якщо вони не врегульовані іншими актами законодавства. Тобто, якщо тлумачити зміст даного положення, то у разі відсутності у Сімейному кодексі України (далі – СК України) тієї чи іншої правової норми, ми в змозі застосувати відповідне положення цивільного законодавства.

Слід зазначити, що питання можливості субсидіарного застосування норм цивільного законодавства до сімейних відносин довгий час залишається предметом дискусій у юридичній літературі. Науковці, які наголошують на позиції існування сімейного права, як самостійної галузі права, припускають, що застосування норм цивільного законодавства до сімейних відносин має субсидіарний характер [1, с. 9-10; 2, с. 16]. Прихильники визнання сімейного права підгалуззю цивільного права

пропонують розглядати співвідношення цивільного та сімейного права як співвідношення загальних і спеціальних норм [3, с. 35]. Разом із тим, деякі правознавці, вважаючи сімейне права підгалуззю цивільного права, визнають виправданість субсидіарного (додаткового) застосування норм цивільного законодавства до регулювання сімейних відносин [4, с. 13].

Природні права людини на життя, сім'ю зумовлюють таке ж природне право на власність. СК України містить значну кількість положень, котрі регулюють відносини власності в сім'ї. Традиційно, сімейні відносини регулюються сімейним законодавством. Однак, це не означає, що всі питання життя і розвитку сім'ї знаходять висвітлення тільки в сімейному праві. Існує думка, що саме тут відбувається зв'язок норм цивільного і сімейного права [5]. Таким зв'язком буде виступати субсидіарне застосування норм законодавства який розуміється як спосіб законодавчої техніки, що дозволяє розвантажувати законодавство від нерационального дублювання тотожних та аналогічних норм і понять у суміжних галузях права.

Цивілістичною наукою сформульовані загальнотеоретичні конструкції щодо права власності, а отже, неминуче субсидіарне застосування норм цивільного законодавства до сімейних відносин при здійсненні подружжям права власності. ЦК України містить поняття права власності, а також правові засади щодо виникнення, здійснення та припинення права власності. Право власності визначається як право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб (ст. 316 ЦК України). Такого роду відносини можуть складатися між різними суб'єктами, в тому числі між особами, що вступають в шлюб або перебувають у шлюбі – подружжям.

Цивільне та сімейне законодавство України визначає основні параметри поведінки подружжя в майновій сфері: закріплює, яке майно знаходиться у власності подружжя або кожного з них, встановлює обсяг прав і обов'язків подружжя щодо цього майна, умови їх реалізації, порядок придбання та відчуження майна, відповідальність подружжя за загальним або особистим зобов'язанням.

Подружжю та іншим членам сім'ї притаманні первісні (первинні) способи набуття права власності, визначені ЦК України: створення речі (ст. 331 ЦК України), переробка речі (ст. 332 ЦК України), привласнення загальнодоступних дарів природи (ст. 333 ЦК України), набуття права власності на рухому річ, від якої власник відмовився (ст. 336 ЦК України), знахідка (ст. 338 ЦК України), заволодіння бездоглядною

домашньою твариною (ст. 341 ЦК України), виявлення скарбу (343 ЦК України), набувальна давність (ст. 344 ЦК України). Але, крім первісних способів набуття права власності подружжя та іншим членам сім'ї властиві похідні (вторинні) способи набуття права власності: за договором і (або) в порядку спадкування.

Практично важливим є принцип непорушності права власності подружжя. Ніхто не може бути протиправно позбавлений цього права чи обмежений у його здійсненні (ст. 321 ЦК України). Відповідне положення також субсидіарно застосовується до сімейних відносинах, про що і свідчить судова практика.

Щодо питання категорії «майно», яка є однією з основних у цивілістиці, в літературі існують її різні тлумачення. Враховуючи, що поняття «майно» визначено в ст. 190 ЦК України, дане положення субсидіарно застосовується в сімейному праві, при цьому склад подружнього майна має включати три складових: сукупність речей; майнові права подружжя; майнові обов'язки подружжя [5].

Майнові правовідносини подружжя являють собою складний комплекс взаємопов'язаних дій щодо володіння, користування і розпорядження майном, які в теорії права одержали назву «тріада» правоможності. Зазначена «тріада» правоможності власника майна, яка була сформована протягом багатовікового розвитку цивільного права має місце і в застосуванні до права власності подружжя.

Також до сімейних відносин субсидіарно застосовуються положення глави 29 ЦК України «Захист права власності».

На підставі вищевикладеного можна дійти наступних висновків:

1. субсидіарне застосування норм законодавства в приватноправовій сфері є як оперативним засобом подолання прогалин в законодавстві, так і засобом розвантаження законодавства;

2. субсидіарне застосування норм цивільного законодавства до сімейних відносин потрібно розуміти як спосіб законодавчої техніки який дозволяє розвантажувати сімейне законодавство від нераціонального дублювання тотожних та аналогічних норм і понять у цивільному і сімейному праві;

3. субсидіарне застосування норм цивільного законодавства допускається ст. 9 ЦК України та ст. 8 СК України з метою врегулювання сімейних відносин;

4. цивілістичною наукою сформульовані загальнотеоретичні конструкції щодо права власності, котрі субсидіарно застосовуються до сімейних відносин.

Література:

1. Манаев К.И. Семейно-имущественные правоотношения в СССР : автореф. дис. ... д-ра. юрид. наук : 12.00.03 / К.И. Манаев. – Б., 1973. – 43 с.
2. Комментарий к Семейному кодексу РФ / Под ред. П.В. Крашенинникова, П.И. Седугина. – М. : Юристъ, 1997. – 384 с.
3. Антокольская М.В. Семейное право: Учебник / М.В. Антокольской. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – М. : Юристъ, 2002. – 336 с.
4. Харитонов Є.О. Сімейне право України: Навчальний посібник / За ред. Є.О. Харитонova. – К. : Істина, 2008. – 200 с.
5. Некрасова О.В. Застосування цивільного законодавства до сімейних відносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / О. В. Некрасова. – К., 2008. – 16 с.

Шахназарян Каріне Ернестівна

здобувач кафедри цивільного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗАГАЛЬНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ НА ЧУЖІ РЕЧІ ПРИ СПАДКУВАННІ

З метою визначення поняття захисту прав на чужі речі при спадкуванні, а також скласти їх класифікацію, потрібно проаналізувати наукову літературу та законодавство України, яке регламентує правовідносини щодо захисту прав на чужі речі. При цьому не слід ігнорувати те, що поняття захисту прав на чужі речі виходить з поняття цивільно-правового захисту речових прав. Законодавчому закріпленню цивільно-правового захисту речових прав передувало інтенсивне економічних, ринкових та майнових відносин в українській державі, особливо інтеграційний рух України, прагнення досягнути належного правового регулювання цивільних правовідносин з урахуванням міжнародного досвіду та адаптації українського законодавства до міжнародних правових актів, що регламентують майнові і немайнові цивільні правовідносини. Вказане слугувало стрімкому розвитку законодавства щодо регулювання цивільних відносин, створення інституту речового права з урахуванням досвіду країн Євросоюзу.

Науковому вивченню проблематики цивільно-правового захисту речових прав, зокрема й хисту прав на чужі речі були присвячені наукові дослідження багатьох вчених. Так, захисту порушених речових прав особи за допомогою встановлення юридичної відповідальності були присвячені багато наукових досліджень. Деякі науковці, розглядаючи категорії «захисту» та «юридичної відповідальності» дійшли висновку, що ці категорії взаємозалежні сторони одного явища – явища законо-